Partijgenoten!

Vandaag en morgen stellen wij het programma en de kandidatenlijst voor de verkiezingen voor de Tweede Kamer vast. Daarnaast krijgt de actuele politieke de volle aandacht en vanavond vieren wij feest.

Aldus zijn alle ingrediënten voor een geslaagd partijcongres aanwezig. En met een geslaagd congres zijn wij klaar voor een intensieve campagne, zowel voor de raadverkiezingen van 6 maart als voor de Tweede Kamerverkiezingen van 15 mei a.s.

Die verkiezingen zien wij met vertrouwen tegemoet, maar er moet nog veel werk verzet worden. De kiezers moeten overtuigd worden. Geen enkele partij heeft de zetels in de gemeenteraden en in de Tweede Kamer in haar zak. Die moeten telkens worden verdiend!

Wij moeten de kiezers duidelijk maken waarvoor wij staan: voor een rechtvaardige samenleving, in Nederland, in Europa, en in de rest van de wereld.

Een rechtvaardige samenleving, waarin niemand aan de kant staat.
Een samenleving, waarin mensen niet tegen elkaar worden opgezet, maar – hoe verschillend hun kleur of achtergrond ook is – inderdaad met elkaar *samen* leven.
Een samenleving, waarin de overheid betrokken is met, en dienstbaar aan, de mensen in het land.
Een overheid die niet betuttelt, die zo veel mogelijk aansluit bij de wensen van de burgers, maar die er tegelijk voor zorgt dat niet alleen de mensen met de dikste portemonnee, de hoogste opleiding of de grootste mond het voor het zeggen hebben.
Een overheid, die namens de kiezers optreedt waar dat moet:

- tegen de verloedering, de onverschilligheid en de ‘hufterigheid’, voor een veilige leefongeving;
- tegen de milieuververvuiling, opdat we onze kinderen een schonere wereld achterlaten;
- voor gelijkheid van kansen in het onderwijs, waardoor de talenten van iedereen een kans krijgen om tot volle ontplooiing te komen;

- voor toegankelijke en hoogwaardige voorzieningen in de gezondheidszorg, waardoor iedereen, maar vooral ook de ouderen, er op kunnen rekenen dat zij de zorg krijgen die zij nodig hebben;
- voor mensen die het financieel wat moeilijker hebben, zeker wanneer een deel van de top van het bedrijfsleven zichzelf buiten proportie verrijkt.

Een overheid die zekerheid en perspectief biedt, ook na 11 september, en ook nu de economische vooruitzichten er een stuk minder goed uit zien dan een half jaar geleden.
Een betrouwbare overheid met solide financiën, die integer is en zich houdt aan haar afspraken.
Maar de overheid kan het niet alleen: maatschappelijke organisaties, marktpartijen en alle individuele burgers dienen zijn of haar verantwoordelijkheid te nemen.

Dat sociaal-democratische verhaal moeten wij telkens weer bereid zijn uit te leggen aan de kiezers. Zonder technocratisch jargon, maar in gewone mensentaal.
We zullen duidelijk maken dat er al veel gedaan is, maar ook nog veel te doen! We zullen duidelijk maken dat de zorgen van de kiezers ook onze zorgen zijn. Dat wij hun eventuele grieven en klachten serieus nemen. Dat betekent niet dat wij de kiezers ook altijd zullen volgen in de door hen gesuggereerde oplossingen. Onze antwoorden op zorgen en problemen zullen wij steeds vanuit onze sociaal-democratische idealen geven. En met die antwoorden zullen we proberen de kiezers te overtuigen.

Met dat verhaal kunnen wij laten zien dat de PvdA streeft naar een samenleving waarin zoveel mogelijk geprobeerd wordt ‘vernedering’ te voorkomen.
En dat bedoel ik dan in de betekenis die de Israelisch sociaal-filosoof Avishai Margalit er in zijn boek *The Decent Society* aan gegeven heeft.
Vandaag ontvangt Margalit in Den Haag terecht de Spinozaleusprijs vanwege zijn doorwrochte pleidooi voor een beschaafde en fatsoenlijke samenleving.
Een beschaafde samenleving is een samenleving waarin de burgers elkaar niet vernederen; en een fatsoenlijke samenleving is er één waarin de mensen niet door de instituties als die van de overheid worden vernederd, maar met respect worden behandeld en benaderd.

Dat is een grote opgave voor de overheid. Een opgave waaraan de PvdA hard zal werken.
Verstikkende regelgeving kan vernederend werken. Maar ook het gebrek aan goede regelgeving kan dat.
Bijvoorbeeld wanneer mensen in de WAO niet meer als mensen worden beschouwd, maar in de eerste plaats als een financieel probleem.
Zeker, wij moeten er alles aan doen om arbeidsongeschikten zoveel als mogelijk is terug te geleiden tot de arbeidsmarkt. Wij mogen daarbij best iets van die mensen vragen.
Maar wat niet mag, is mensen die gedeeltelijk arbeidsgeschikt zijn aan hun lot overlaten, wanneer zij er alles aan gedaan hebben om zo veel mogelijk werk te verrichten. Het in de steek laten van gedeeltelijk arbeidsongeschikten is voor ons dan ook niet aanvaardbaar!

Van vernedering is ook sprake wanneer de ouderen in de samenleving vooral als een probleem worden gezien. En dat terwijl de vergrijzing eigenlijk als iets moois moet worden beschouwd. Want wat is er mis mee als wij gemiddeld steeds ouder worden?
Natuurlijk vraagt die gemiddeld steeds oudere bevolking om nieuwe antwoorden. Politieke antwoorden ook, omdat we dat proces niet alleen aan marktpartijen kunnen overlaten.
Bijvoorbeeld wanneer er ontzettend weinig woningbouw wordt gepleegd gericht op ouderen, die niet allemaal die trappen kunnen beklimmen die we nu in veel nieuwbouw aantreffen.
Politieke antwoorden, wanneer de grotere behoefte aan zorg bij ouderen door de verzekeraars als een prachtige markt wordt beschouwd, maar dan wel een markt van de welgestelde ouderen.
De minder rijke ouderen krijgen, als wij niet oppassen, niet de zorg en aandacht die wij een ieder gunnen.
Daarom moet er alles aan gedaan worden om een goede pensioenvoorziening en een voldoende aanbod van zorg voor alle ouderen mogelijk te maken!

Evenzeer is van vernedering of sprake wanneer Nieuwe Nederlanders buiten gesloten worden van volwaardige participatie in onze samenleving of wanneer landen in de Derde Wereld gekneveld worden door een ondraagbare schuldenlast.

Een Partij van de Arbeid die strijdt tegen de vernedering en achterstelling, een Partij van de Arbeid die geeft om de mensen, een Partij van de Arbeid die iedereen in haar waarde laat: dat is wat wij ook in de komende maanden aan de kiezers zullen laten zien!

En wij staan er met onze partij goed voor! We hebben een mooi concept-verkiezingsprogramma, dat na vandaag in definitieve vorm nog beter zal zijn.
Het vele werk dat door de speciale commissie onder leiding van Eberhard van der Laan is verricht, vormt de solide basis voor de discussie die de afgelopen tijd in de afdelingen is gevoerd en die zo dadelijk zal worden voortgezet.
Die discussie wordt in alle openheid gevoerd; er rust op geen enkel onderwerp een taboe. En u zult zien dat wij ook vandaag de inbreng van de afdelingen serieus nemen en niet – zoals onlangs een pas opgerichte partij op haar congres deed – van de duizend amendementen er slechts tien in behandeling nemen! Wij trekken er zes uur voor uit!
Ik heb het werk van de programma-commissie in de laatste fase van dichtbij mogen meemaken. Vele inspirerende debatten werden gevoerd, maar de commissie-voorzitter wist uiteindelijk de leden van de commissie te verenigen op een finale tekst.
Van die inspirerende, open en tegelijk effectieve manier van optreden, heeft de PvdA met graagte gebruik gemaakt. Eberhard, en via jou de hele commissie: enorm bedankt!

De partij staat er ook goed voor door de evenwichtige concept-kandidatenlijst voor de Tweede Kamer.
De kandidaatsellingscommissie onder voorzitterschap van Hans Ouwerkerk heeft deze zomer vele gesprekken gevoerd met nieuwe kandidaten èn met alle zittende Kamerleden en bewindspersonen die zich hadden kandidaat gesteld. Een zorgvuldige weging van verschillende criteria leidde tot een overtuigend advies aan het partijbestuur. Ook die commissie dank ik van harte voor het vele werk dat zij in goede sfeer voor de partij heeft verricht!

De partij staat er goed voor!
Maar, zult u wellicht zeggen: is er de laatste weken dan niets gebeurd, wat minder positief was?
Jazeker! Met name het vertrek van Rob van Gijzel uit de Tweede Kamer vond ik pijnlijk.

Ik betreur dat vertrek zeer, omdat -zoals ik ook in een brief aan alle partijleden heb geschreven – daardoor een kundig en bevlogen Kamerleid de fractie verliet.
Maar ook omdat het vertrek mijns inziens onnodig was. Politiek-inhoudelijk bestond er grote overeenkomst tussen Rob en andere fractieleden.
Wat betreft de woordvoering geldt in het algemeen dat een Tweede Kamerlid altijd het woord voert *namens* de fractie en dat zodra de fractie of fractietop op belangrijke punten een andere mening is toegedaan, dat Kamerlid niet meer *namens* de fractie het woord kan voeren. Van de mond snoeren is in dat geval mijns inziens geen sprake.
Over de woordvoering met betrekking tot de politieke consequenties van de motie over de schikking in het Schipholfraudezaak bestond wel verschil van mening. Daar had men wellicht ook nog wel uit kunnen komen, maar inmiddels was er een situatie ontstaan die leidde tot het besluit van Rob van Gijzel om de Kamer te verlaten.

Nogmaals ik betreur zijn vertrek zeer. De dag na zijn vertrek belde ik Rob van Gijzel en vroeg hem of hij aktief wilde blijven in de partij. Hij zei dat graag te willen. Deze week heb ik hem gevraagd of hij het congres een boodschap zou willen meegeven. Daar heeft hij positief op geantwoord. Zijn boodschap luidt als volgt:

> ‘Beste partijgenoten,
> Mijn vertrek uit de Tweede Kamerfractie heeft mij bijzonder pijn gedaan, juist om dat de Partij van de Arbeid mij zo na aan het hart ligt. Het is nu niet het moment om de verklaring die ik heb afgegeven bij mijn vertrek hier te herhalen. Wat ik jullie graag wil zeggen is dat de Partij van de Arbeid natuurlijk nog steeds mijn partij is. Ik zal ook bij de komende verkiezingen op de PvdA stemmen! Ik wens jullie een goed congres toe en succesvolle verkiezingen en ik hoop jullie spoedig weer te treffen in partijverband om de strijd voor een rechtvaardige samenleving samen met jullie voort te zetten!
> w.g. Rob van Gijzel’

Partijgenoten!

De partij staat er goed voor, zei ik reeds. Maar dat wil niet zeggen dat het op sommige punten niet beter kan.
De periode van de kandidaatstellingsprocessen is bij uitstek een moment om de partij goed te leren kennen, heb ik gemerkt.
Als er ergens in een afdeling of fractie spanningen zijn, dan treden die op dat moment naar voren. De Partij van de Arbeid is echt een partij van mensen van vlees en bloed. Ik vind het een goed teken dat die spanningen relatief zo weinig voorkomen.
Maar een enkele keer merk je dat het gevaar op de loer ligt van een partij die vooral met zichzelf bezig is of waar een technocratische bestuurscultuur heerst die tamelijk gesloten is.

Daar moeten wij steeds op alert zijn! De PvdA is een open, democratische partij, waarin mensen zich thuisvoelen, en die geestverwanten verenigt in de strijd voor sociale rechtvaardigheid en tegen de vernedering en achterstelling. Dat is de partij waarvoor ik mij wil inzetten, ook tijdens de campagnes!

De naderende verkiezingen zijn opener dan ooit en daarom zullen wij als PvdA een intensieve campagne moeten voeren. Wij krijgen geen zetel kado, en zo hoort dat ook in een democratie.

Dat geldt zowel voor de Tweede Kamerverkiezingen als die voor de gemeenteraden. De meesten van jullie zijn de laatste tijd vooral bezig geweest met de voorbereidingen voor de gemeenteraadsverkiezingen. Jullie staan daar bij voor een grote opgave. Maar de bereidheid om er een zinderende campagne van te maken is groot, heb ik gemerkt. Dat geldt ook voor het landelijke niveau.
Op dat landelijk niveau is inmiddels een campagneteam in gereedheid gebracht, dat vol enthousiasme en creativiteit de campagnes van de gemeenteradenen de Tweede Kamer voorbereidt. Onder leiding van Jacques Monasch zit de sfeer er goed in.
Zij hebben een belangrijke bijdrage geleverd in de voorbereiding van dit congres en hebben het zelfs gedaan gekregen dat Tweede Kamerleden en bewindspersonen vanavond op het feest hun plaats innemen als biertapper, garderobe-mevrouw of toilet-meneer. Ik ga de leden van het campagneteam nu nog niet bedanken, dat doe ik pas op de avond van 15 mei.

Maar zij zullen Nederland laten merken dat de PvdA op een eerlijke, creatieve en zeer intensieve manier haar boodschap zal proberen over te brengen.

Wie ik hier wel expliciet wil bedanken zijn de mensen op het partijbureau. Zij hebben een roerig jaar achter de rug en van hen zal ook in de komende campagnetijd veel gevergd worden.
Vanaf het moment dat ik tot voorzitter ben gekozen, heb ik me steeds welkom gevoeld bij hen. Kundige, betrokken mensen met grote inzet. Er gaat op het partijbureau ook wel eens wat mis, maar wij proberen daar steeds weer van te leren. En zo gaat het bijvoorbeeld met de ledenadministratie – waar velen van jullie vanuit de afdelingen mee te maken hebben - al een stuk beter dan een jaar geleden, en die lijn zal zich voortzetten.

Het werk van de mensen op het partijbureau, hoe belangrijk ook, is niet altijd even zichtbaar voor de buitenwereld. En daarom wil ik de directeur van het partijbureau, Riet van der Zedde, vragen om even het podium op te komen.
Ik wil haar – hopelijk namens jullie allen – bedanken voor haar kundige leiding van het partijbureau en via haar alle medewerkers waarderen voor hun fantastische werk!

Partijgenoten,

Ik kom bij het slot van mijn speech.
De Partij van de Arbeid is na dit congres gereed voor de campagnes van volgend jaar.
Campagnes die moeten leiden tot mooie verkiezingsresultaten.
En die verkiezingsresultaten stellen ons hopelijk in staat deel te nemen aan een volgende regering.
De kiezers moeten eerst uitmaken hoe de krachtsverhoudingen liggen en dan zullen wij op basis van het in ons gestelde vertrouwen proberen zoveel mogelijk van onze idealen en plannen opgenomen te krijgen in een regeerprogram voor de komende jaren.

Met welke partijen dat zal zijn, kan pas duidelijk zijn nadat de kiezers geproken hebben. Maar één ding staat vast: in het regeerprogram moeten solide overheidsfinanciën worden gekoppeld aan sociaal beleid.
Die combinatie is het kenmerk van de Partij van de Arbeid. Sterk en sociaal!

We zullen de verkiezingen niet meer ingaan met Wim Kok als lijsttrekker. Maar Wim Kok zal natuurlijk wel zijn steentje bijdragen aan de campagne.
Momenteel zit Wim Kok op de Europese top in Laken, maar morgenmiddag zal hij hier zeker zijn om het woord tot jullie te richten. Dan zal ik ook nog iets naders over hem zeggen.

De nieuwe lijsttrekker wijst u morgen aan. Het partijbestuur heeft – zoals bekend – Ad Melkert op de eerste plaats van de concept-lijst gezet.
Met hem beschikt de partij over een zeer gedreven en kundig politicus, die heel goed de idealen van de PvdA weet te verwoorden.
Iemand die het dragen van zware verantwoordelijkheid niet schuwt en daar toch niet onder gebukt gaat. Integendeel, Ad Melkert heeft een buitengewoon creatieve geest, die hij behalve in de politiek - en in de keuken -, ook op het gebied van de humor met verve kan aanwenden. Je kan – om zijn eigen woorden te lenen - inderdaad goed lachen met Ad Melkert!

Partijgenoten!

Ik rond af.

Jullie hebben mij in maart dit jaar met een ruime meerderheid tot voorzitter van de Partij van de Arbeid gekozen.

Ik heb toen gezegd dat ik zou proberen het in mij gestelde vertrouwen niet te beschamen.

En hoewel de periode die sindsdien verlopen is nog maar kort is, hoop ik dat dat tot dusver is gelukt.

Het was gelijk een heel druk jaar met de verkiezingen van volgend jaar in het verschiet.

Toch hebben wij als nieuw partijbestuur al een paar belangrijke stappen gezet in de vernieuwing van de partij. Het Politiek Forum is op poten gezet. De Adviesraad voor Verenigingszaken functioneert. En de samenwerking met de overige leden van het partijbestuur is geweldig.

Wij gaan door op die weg van een democratische partij, die haar leden serieus neemt, midden in de samenleving staat, kiezers weet te inspireren, open debatten voert en doordachte besluiten neemt.

Een partijorganisatie die met al haar vertegenwoordigers en bestuurders op alle niveaus samenwerkt om onze idealen te realiseren!

Ook hier geldt: ‘veel gedaan, veel te doen!’

Vandaag en morgen hebben wij ons partijcongres. Het zal worden geleid door de leden van het congrespresium, die ik bij voorbaat hiervoor dank.

Ik weet zeker dat ik na afloop van het congres kan zeggen:

Hier staat de partij die opkomt voor sociale rechtvaardigheid.

Hier staat de partij die strijd tegen de vernedering en achterstelling.

Hier staat de partij die oog heeft voor de zorgen van de mensen in eigen land en daarbuiten.

Hier staat de Partij van de Arbeid!

Ik dank u wel.